ה מ א ס ף

לחדש תמוז תקמ"ד

א

שירים

יראת שמים. *)

לדוד מזמור שיר ליום לברך זכח השלמי"ם על כוס ישועות אשת בעודה מפפק"ת למוד ליולת התורף בשלתן ערוך מכל מעדני שלמה, לירחי ה" ולמועדי שמו, הלא היתה בני יעיבת מקרא קודש, ועמהם עטרת תפארתם זמדת לבותם מו"ר שלם יחי" ויכין כסאו נס"ו, ביתה יוסף כ"ה הנדיב העומד ומשרת בירלת חטא, שרית הקהל כה"ר יוסף מוהרו די ליתח יצו" כתרו בלבבון ישגב, דשן ירענן יהיה הוא ומותו וכני ביתו לתורך ימים כי"ר -

ה פ י ו ט ן -

היום בַּשִּׁיר נִשְׂמַח, וַיְהִי נוֹשְׁאֵנוּ,
(רֵעִים הַמְסֻלָּאִים בְּזָהָב פְּרָוִים !)
שבחי (א)

---

*) השיר הזה שלוח לנו מאת החכם המפורסם מחבר ס" נמוסל עתליהו, עם שירים אחרים אשר נדפיסם אחת אחת במכתבנו המתפק, וגם תגרת נתה כתב לנו, דברי פי חכם חן ותהבה, מלחה על כל נדותיה דברי ידידות, ולשמע לחון שמחה בפצנו כי מצא המתפק חן בעיניו, וכתבר כתב, יוסיף שלות לנו ממכתביו היקרים, והיה בכותם תלינו נוסיפם לתור לעין כל קורת למען ישמח לבבו, ותגל נפשו נם -

דברי המוסיפים -

שִׂבְחֵי נִבְרֵאת הַפְּעָלִיּוֹתֵינוּ ,
מִדַּת הַנֶּפֶשׁ הִיא יִרְאַת שָׁמַיִם ח)

הקדושים .

מַה יָּקָר נוֹשֵׂא זֶה , מַה שִׂמַּחְתָּנוּ !
עִמְקֵךְ נוֹחִיל יַחֲדָיו , אֶל צוּר יְשֻׁעָתֵנוּ ,
יוֹאֶל תָּמִיד לְגָמוֹל אֶת חַסְדּוֹ לָנוּ ,
לָתֵת רוֹם יִרְאָתוֹ נֶגֶד פָּנֵינוּ . ט)

הפיוט .

עַל אַחַת מִשָּׁלֹשׁ נִיצָא צוּרֵנוּ ,
פֶּן בָּנִים , חַיִּים , וּמְזוֹנוֹת נַחְסוֹרָה ,
אוֹ פֶּן בַּשְּׁאוֹלָה תֵּעָנֵשׁ נַפְשֵׁנוּ ,
אוֹ כִּי עוֹז וְגִדוּלַת הָאֵל נַחְקוֹרָה : י)

הַמַּשְׂבִּילִים אַיִן לָהֶם רַק הַפַּחַד
מֵהָאֵל הַגָּדוֹל מַרְעִישׁ שָׁמַיִם ,
מושל

ח) ירמז שמיים המעולה והנכבדת שבמדות וקבול הפעליות הנפשיות ס" הגדרים שער מ" . וכעקידה ; הירמה תאמר על ג" מיניס הת" הפחד אשר הוא הפעלות הנפש התיונית , וה"כ אשר הוא מפועל הנפש הדברית , ומכני הכרת מעלת הזולת .

ט) ירמז הרוממות .

י) ירמה אתפרש לתלת סתרין אית דדחיל לקב"ה , בגין דלא יתמנון בגויה , ומעונשת דגופיה , ואית דדחיל מצ" דסטרא עלמא ודגהינם; תרין אלין לאו עקרא דירמה אינון , לירמה דאיהו עקרא למדחל בר כפ למאריה , בגין דאיהו רב ושליט זוהר דף י"ח .

מוֹשֵׁל בָּעוֹלָמִים , וּלְפָנָיו יַחַד
כֻּלָּם בַּדִּין הֵם וּכְשַׂחַק מֹאזְנַיִם ·

מִמְּזָרָאוֹ אֶרֶץ לֹא מָרָה פִּיהוּ
לָהֵת חוֹתָם , תַּחַת חֹתָם נִזְרָעוּ ;
גַּם גַּלֵּי יָם בְּנֹאוֹנָם ר וּשׁ תְּגֹבִיהוּ ,
שָׁחוּ דָבָם בִּגְבוּרוֹת חֵיל פָּגָעוּ · ד)

מִמְּזָרָאוֹ , שַׂרְפֵי כִסְאוֹ זָהֲלוּ
וּבְכַנְפֵיהֶם כָּסוּ הַדְּרַת פָּנֵימוֹ ,
וְנָהָר אֵשׁ מִתְלַהֵט יוֹם יוֹם נָזַלּוּ
לִפְנֵי יִפְעָתוֹ מְזִיעַת אַפֵּימוֹ · ה)

מִמְּזָרָאוֹ , גַּם צַר וָאוֹר עַד הֵנָּה
לֹא עָלוּ מִנִּי יָם , כִּי שָׁם רְדָתֵמוֹ ;
גַּם נִטְפֵי אוֹר אַחַת תֵּצֵאנָה
מֵעֲבִים כְּשִׁעָרוֹת צְנוּרוֹתֵימוֹ · ו)

ד) ותזמע הארץ לחרפי , זמח שבתה לחרן את מדתה זרעתם תטיס והצלתה שעורים · זמח לחר היס תעלה וחנוך את העולם , ולא זמצער ולזכו יכול , שכחם" : ויתגעשו ולא יכולו · ספרי פ" החזינו ·

ה) והחמת עומדות בלימה וירחה ברתת וכזיע , ומזיעת פניהם כהר של חם מוסך ויזע שכח" וכהר די סור בגיך ונפיק מן קדמוהי , וירחה להם · פרקי ר" אליעזר פ"ד ·

ו) הסתכלו בשמים זמח שנו מדתם , לו זמח גלגל חמה יצא למערב , (יש גוח פתח המערבי דכריס ל"ג כ"ג) ספרי פ" החזינו ·

הקרוֹבִים ·

מִמּוֹרָאוֹ , כְּלָנוּ פֹּה נוֹעַדְנוּ
תּוֹךְ בֵּית יוֹסֵף קָצִין , מַנְהִיג עַמִּים
לִלְמוֹד תּוֹרָה עִמּוֹ שָׁקוֹד שָׁקַדְנוּ
כִּי זֶה כָּל הָאָדָם וּמְקוֹר חַיֵּינוּ ·

תַּלְמוּד תּוֹרַת קָדְשׁוֹ בִּלְתִּי אֵיפָתָהּ
דּוֹמֶה לְמַחִיר בִּידֵי כָּל לָבָר ,
וְלָאִישׁ לִקְנוֹת חָצֵר יָדֵהוּ מָטָה
אֶל הַחָצֵר יַצִּיב דֶּלֶת וְשָׁעַר · ו)

הפיוט ·

נִרְאֶה לָאֵל לָנֶצַח בִּלְבָבֵינוּ
כִּי הוּא עוֹשֶׂה תָּמִיד חֶסֶד עִמָּנוּ ,
כִּי הוּא יוֹדֵעַ כָּל עֶשְׁתּוֹנוֹתֵינוּ
לוֹ וּבְיָדוֹ נַפְקַד נֶפֶשׁ כָּלָנוּ ·

הקרוֹבִים ·

וְאֶרְאֶה הַיִּרְאָה תּוֹסִיף כַּחוֹל יָמֵינוּ ז)
עִמָּהּ נִהְיֶה חַתַּת חַיָּה וָעָרֵץ ,

עמה

ו) למה זה מחיר בידי כסיל , חוי לשוכחיהם שלת"ח שעוסקים בתורה ואין לכם ירחת שמים · יומא ע"ב
קבל על דלית ליה דרתא , ותרעא לדרתיה עביד !
שבת דף לח" ·

ז) ירחת ה" תוסיף ימים וכוכר ס"ח דף ח" : דת תילמת דמיי ·

עַמָּה נְזַבֶּה אֶל טוֹב צָפוּן אֲלֵינוּ
עַמָּה לֹא נִירָא רָע עֵת תָּמִיר אָרֶץ ! ט)

בחמשטרדם ו" כיסן שנת ותהלות ה" י"ב"ש"ר"ן
לפ"ק דוד פראנקו מינדיס - פס
מספחתו חפשי בישראל .

על סמכרה מזמור לדוד .

שלשה מושביך במכרה .

בהתיחסותם יתמר שכתו לשמוד שאין קיום בהצלחות התלוויות לא בעושר פס משמני הארץ מושביך , לא בכריאות פס יהיה ליתן מושביך , זלא בכבוד , כי יפקד מושביך , ובירחת ה" שלשתם :

אִם מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ מוֹשָׁבֶיךָ
בָּעוֹשֶׁר , עוֹף יָעוּף מֵעֵין רוֹאֶהוּ ,
בָּרִיא אוּלָם , אִם אֵיתָן מוֹשָׁבֶיךָ ,
הֵן הָאָדָם כַּציץ יִבּוֹל עָלֶיהוּ ;
גַּם בְּכָבוֹד , יִפָּקֵד מוֹשָׁבֶיךָ
כִּי הֶבֶל הוּא , וְרוּחַ יְשַׁאֲהוּ
הַחָזֵק בַּדַּת ! אַל תַּט מִדַּרְכֵּי יוֹשֶׁר
וּשְׂבַע חַיֵּי הַגוּף , כָּבוֹד וָעוֹשֶׁר .

דוד פרנקו מינדיס .

ויהי

ט) ומורכם ומתכם יהיה על כל חית הארץ .

האב ובניו . *)

ויהי היום תס ויסר ולו שני בנים ,
יפתח הספל ושלמה מן הכפוים
ובקרוב ימי החיים למות ,
אמר לשלמה טרם ימות :
הנה מלאו ימי ואשכב עם אבותי
כני עליך אני מרכה דאגותי ,
הן קנית חכמה ותבונה ,
ליוס מחר מה תהיה ? ואיכה תפנה ?
ועתה שמע , יש לי במטמונים
זהב וכסף , ורב פניניס
כני את הכל קחה לבדך ,
ואל תתן מחומה לאחיך .
כשמוע הבן חרד חרדה
ויען את אביו ברעדה :
אס אני לוקח את הכל
מה יעשה אחי בחוסר כל ?
ויען , אין אני דואג על אחדותו
כי הוא יעשה ויצליח בספלותו . —

יוסף האלטערן .

הכוכב היעבים והרוח .

השמש

אל אחי ורעי אנשי אברת דורשי לשון עבר !
נעה לנון , כוכבי שמים כראו , ויהי גס בניהם
כוכב אחד מצפון בא , אשר לא נראה עוד כל
ימי

*) S. Gellerts Fabeln, 2tes Buch.

ימי הארץ , מיום הוסדה ועד עתה • ויקנאו בו העבים וידברו איש אל רעיהו לאמור : הבה ! נתחכמה מה לעשות לו , למען לא יביטון אליו יושבי תבל , כאשה כי יחד נכפה כנהו , לבלתי תת זהרו עלי ארץ , עודם מדברים , והנה רוח גדולה באה וירעש בחוקה , ובטרם רגע נפלו מעל פני השמים •

במקרה הכוכב יקרה לכל דבר חדש הנעשה תחת השמש — ובמקרה העבים יקרה לכל המקנאים •

ם • • • כ •

השמש והנשר •

נשר אחד הנביה עוף , ויבנא בחברתו על כנפי הרוח הלוך ונסוע עד מקום מגה השמש , ולא קר עיניו מהביט בה , ויען ויאמר : מה מאוד נפלאת מוסלת היום הזה ! אכן תשאלך נא ותודיעני , אי מזה תשאב זהרך ? ומקורו איהו ? ותען השמש ותאמר ? הם בעל הכנפים ! כי הקטית לשאול , כמוני כמוך לא ידעתי מקורו והכשר עמד מסתתה בדברה , ויקרא אליה לאמור : ואם לא תדעהו את , מי איפוא ? תאירי לכל רואיך ולך לבדך התשך , ועתה לא תוסיף ראות פניך בקנאת לב כמתמול שלשום ; ועליך יאמרו החכמים :

אם גם הדרת יפעתך עד מאוד גוברת ,
לאורך ילכו אישים , בזיקך הזיק עכנים ;
אך חכמת חסרת , ביכה לך בערוה ,
יתפלאו בך , אכן לא יקנאוך כבונים •

כ • • • ק

שנת הרשעים •

שתה לרשעים , נאה להם ונאה לעולם •

ויהי בקץ ימי בכורי עכנים , ויאמר אלי רעי : לכה ונצא השדה לשוח , ונלך , והנה השמש חם מאוד , ואך על ראשינו ונתעלף , ונבקש עלי רעכן לחסות בצלם , ויהי עד כה ועד כה ומצאתנו • ונס איש אחד (רחבעם שמו) ראינו

רחיכו עם סוכב תחת לחד השיחים ויתן • והלוש רחבעם בודע בכל החרן כלוש רע וכליעל , וכל מידעיו סוכלים לותו ומירלים מפניו • ויסלכני רעי לאמור : איך יוכל להיש הזה ליתן ? וכי לית תדך הסוכה מעיכיו בכל הרע אשר עשה ? ואתן לותו ואומר : הלוך תדע ידידי ! כי ה" לולכים הוא המופיל סוכה על עיכי הרשעים , למען תהיה כעת השקט ומנוח בגורל הלדיקים •

ו · · ל •

ב

מכתבים

תשובה מהחכם המלין הגדול כמהורר הירץ וויזל נרו על השלולה בפסוק : הולך לחריש -*)

הולך אחריה פחאום ,
ויישור אל טבח יבוא ,
וביעכס אל נוסר אויל •

לויגעלאכט פלוצלונג ער לויהר נאך ,
ווי אן אויז לאקס צור שלאכט קעמט ,
ווי ער טאהר זוכט בלוטיג קעטטע צו פעסטלט -

ער

---

*) נס מהחכם הזה שלינו אגרת לגבי דברי חן , שהבה לידידות לנו • ואלה דבריו אשר כתב על לודות המבתב הזה : " ועתה רעים שהובים ! כרלותי " שאלתכם על מקרלות , הולך לחריש פתלום , וכו" " רציתי להשיב מיד מה שאני כותב עתה , אך מרה " תלאות , נברו עלי עצלה ורפיון ידים , ועתה כי " לעבה על דברים לחרים ששאלתם מידי תרשום נם " זאת , זאם כבד דבדו משכילי עם על המקרלות " האלה דברי טעם , עשו דברי סניף לדבריכם • " ועתה קורא נגיש ! הגש הבטחתי לבלתי הדפים עוד סוס תשובה על השאלה הוזת ; עם כל זה תשובת החכם הזה , לודות רוחב ידיעתו בהבנת הכתובים , ונודל לחותו בלשון עבר , יצאה מן הכלל , ולחטא תשב לבו אם בעלימה מעין קורחינו -

דברי המלקטים •

עד יבלא חק בבדו , ביס ליבעשכייל ווין לענכר שבלעטעם ,
כמהר שעור אל פח , זא שמעלל ווירט איין כאנעל נור נעשפט
היכלייכט ,
דלא ידע כי כנפשו הוא • אונבאוואוסט דם עם־ טוט ווינט זשלע נעלאסן
ווערט •

באור •

המלך שלמה בא להזהיר את האדם , שבעבין הומה יסתמר מלעשות לפילו לעדה קטנה , כי אם יתיר לעצמו רק מעט , ילך מדמי אל דמי , עד יפול בבאר שחת זו • בהיות רוח זכוכים רוח קשה מכל רוחות היצר העולות על הלב על כן החל : **אבינה בבנים נער חסר לב** , והוא נער שלמוד תורה , יודע חומר העון ומשחית נפשו הוא יעשה, אבל עודנו חסר לב , לא לחן לבבו למשול על רוחו , יצרו מקשקש בו , וזלהפתו בוערת בלבבו , אלא שתורתו ופחד אלהיו שבקרבו מורידים חותו מעשות רצון יצרו , וכהיותו במלחמה פנימית בזאת ולין כאו רב להתגבר על יצרו מכל וכל , יתיר לעצמו מעט , לזון עיניו בראיית חנת חן , ולדבר עמה וכיוצא בזה ויתברך בלבבו כי זה יספיק להשביע יצרו , ושלא יבא לידי עבירה , ועל זה אמר : **עובר בשוק אצל פנה , ודרך ביתה יצעד • בנשף בערב יום** וג"ו , כלומר עובר מהרה בשוק שהמנחפת דרך בו , ובלבתו בולך אצל פנה , בצד השוק שפס ביתה , וכהגיעו אל מקום ביתה יצעד , לא יעבור מהרה , אלא נועד לאט לאט להמריך הומן להסתכל בה , וזתסתכל היא בו , וכל זה עושה בנשף בערב יום , בא בחשון לילה ואפילה , והמנחפת כשתראה מעשה זה הנער תכין קרב לבו , שנלחמים בו התאוה והפחד , ושלא יוכלתו לבו לנטות אליה ; על כן זאת עצתה , שתחל היא להרעישו בקפרי חלקות ודברי כחופים , ויהו פאומר : **והנה אשה לקראתו שית זונה ונצורת לב** ,

בלומר מלאה כחופים ושכלה שמם , שחדעת להתעות את הבריות כחילו מדברת לתומה , וכמו שיפרש בפסוקים הסמוכים : **והחזיקה בו ונשקה לו , העזיה פניה ותאמר לו , זבחי שלמים עלי היום שלמתי נדרי על כן יצאתי לקראתך ואמצאך** • כלומר בפנעשה

בפנעה בו לא תתחיל לדבר עמו, כן מפחד לבו יפוג לדרכו, ולא יחכה לשמוע לדבריה, [אלא מיד תחזיק בו ותסקנו, ואז הנער עומד] מחריש מפחדה, (תיכרראשט) ולפי סירתה מתנכורת פחדו, וכרגע יגבר ויכוס מכניה, על כן בעת הנסיקה סהיה מדרכי הזונה, היה מעיזה פניה להטעותו שמעשיה אלה לשם מצוה הם, ועל זה כופל מליצת עז פניה כשאדם עושה דבר או מדבר דברים ההפוכים משקול דעתו ומשקול דעת כל האדם, כמו: **העז איש רשע בפניו וגו"**; וכן המנחפת הזאת תומרת לו: **זבחי שלמים עלי**, והנה בין נדר בין נדבה וכין תודה קרויס זבחי שלמים, כמו שהוכחנו בתורתנו לכפר ויקרא, ואלה נקרחים לבד זבח, לא עולה ולא חטאת ולא אשם, לפי שחלת זבח על שעודה יאכלנו שם הקרואים, כמו: **וקרא לך ואכלת משבחו, כי זבח משפחה לנו וגו"**, והטעם לפי שהשלמים באים או על רוב טובה או על ההמלטה מצרה, והיו זובחי השלמים קוראים ריעיהם לאכול עמהם כי הם נאכלין לכל אדם, כאמרו: **והבשר כל טהור, יאכל בשר**, וכמו שפרשנו שם, וזאת הסעודה היא בעבור שני דברים, האחד להודות לי"י ולספר לקרואים מסדיו שעשה עמו, כאמרו על זה: **ויזבחו זבחי תודה ויספרו מעשיו ברנה**. והשני שלא יבוא הכסר לידי נותר, כי תודה ליכה נאכלת כי אם ליום ולילה, ושלמים לשני ימים ולילה אחד. וזו מאמר הזונה שעל כן נאתה לקרואתו, לקרות אותו על זבחה, ודבר מצוה הוא. והנה הנער כשמעו זאת ירף רוחו, ופחדו לא יזכור עוד, כי כן דרך חסר לב שאינו מבקש רק מזור ותחבושת למקן פחדו, ושמח עתה ללכת אחריה ואומר בלבו, לדבר מצוה אני הולך, ואם עיני תשבענה מעט מיפיה ומה בכך? חלילה לי מעשות כבלה, בזאת לבי בוטח, וכשמרגישה הנופלת שכבר חלף הלך פחדו, על ידי שהחליקה אותו בעשיית דבר מצוה או תשמיע לאזניו דברי נאותים, להכניעו יצרו עוד, ואומרת לו: **נפת משכבי מור וגו"**, **לכה נרוה דודים וגו"**, כי מעתה בטוח לבה שלא יחדל עוד מלכת אחריה וכאמרו: **חמתו ברוב לקחה בחלק שפתיה תדיחנו**. רחש הכתוב שב על **זבחי שלמים עלי**, וסוף הכתוב שב על **נפתי משכבי וגו"**, ועתה יאמר: **הולך אחריה פתאום כשור אל טבח יבוא, כעבס אל מוסר אויל**: המקרח הזה נאמר על הליכת הנער אחריה עד ביתה, וכולל כל מה שאמרנו למעלה בשני המשלים הנכפדים האלה.

במשל הראשון יגיד , כי הנער הזה בלבתו אחריה , דומה לשור שהין בו דעת , שמוליכין אותו לטבחו והולך לבית המטבחים בלי פחד , וכן הנער הזה הולך בתאוה ובלי מחשבת פחד פן ישחית נפשו , וכמו השור עקוד ידיו ורגליו שיהא נוח להטבח , כן זה הנער אסור במכלי התאה הזאת והולך למות מיתת נפש , וכמו שאמר ב"ס קהלת : ומוצא אני מר ממות את האשה , אשר היא מצודים וחרמים לבה , אסורים ידיה , טוב לפני אלהים ימלט ממנה , וחוטא ילכד בה .

ועל האסורים האלה עשה משל שכי , לפי שאסרה אותו במאמר : זבחי שלמים עלי , הרי זה דומה למי שרוצה ליסר חויל , להכניח בכבל רגלו , ולוקח עכס , והוא שלשלת שהב לתכשיט על הרגלים , ובלב שמח , נותן בו החויל רגליו , מובר שתכשיט הוא לו , וכין כך הוא אסור בו , כן עשתה האשה לנער הזה , שהטתו ברוב לקחה , שמבקשת ממנו לעשות מצוה שהיא תפארת לנפשו , ובזה אסרה אותו בלבת אחריה , וכמו שאמרנו , ומלת עכס מן תפארת העכסים שהוא שעל הרגלים , כמו שכתרו המפרשים ז"ל .

ואחר כן אמר : עד יפלח חץ כבדו , כמהר צפור אל פח ולא ידע כי בנפשו הוא , בכתוב זה יפסר מה יקרנו בכוונו אל בירתה כי אם עד הנה התפאר בלבו שהולך לעשות מצוה , ושיתמר מעשות המזמתה , הנה בכוונו עתה בביתה , תשלח חני אהבה אל קרבו , ויתגבר יצרו עליו מאוד , ורוח זנוניס תעבור על דעתו ותאפילנה עיניו מכל וכל , ולא ידע ולא יסים לב לבו עוד חומר העון , וגבורת מיתת נפש , אך כל מחוייו להשביע תאותו וינתף עמה , וזהו שדומה לחץ המפלח בכבדו של אדם וימות , כי ככבד מלא דם ומוליד חוש . והמשיל מעשה הניאוף למלאות תאותו , לנפור הרואה פת פרוש ומעופף סביבותיו , וכשמתכל היטב בפת מה שים בו לאכול , ימהר לעוף אל הפת למלאות תאותו , ועל ידי כן נלכד בו , כן הנער הזה כשרגיש בני האהבה העוים , ימהר לבוא אליה למלאות תאותו , וכל כך תאותו מעבירה אותו על דעתו , שלא ידע ולא יבין בשת הביא כי בנפשו הוא , כלומר שעושה מעשה להשחית נפשו . ורש"י ז"ל אמר"פ , שאחר כתובים אלו בחופן אחר , כתב על יפלח חץ כבדו , חץ אהבתה

פהפתה וכן נכון, נס היה מליצה מורגלת בפי משוררים מדעים נס ישניס • כך נראה לי •

כפתלי הירץ וויזל •

ג

תולדות גדולי ישראל •

ד

וגם תולדות הזמן יפקד מקומם •

ה

בשורת ספרים חדשים •

בשורת ספר מדות מהמכס המפורסם המלין כמהורר היינ וויזל נרו *)

מורי אחי וריעי !

בדעתי ג"כ להגיש לאור הדפוס מחברת אשר קראתי נשם ספר מוסר השכל או ספר המדות כחלק

*) ועל דבר המודעת הזאת! הנה הוא לומר, כאגרת אשר כתב

בחלק לתרגעה 'מחלקות , קשורים הלו בחלו , להיות מורה דרך למלמדים משכילים , ללמד בו את תלמידיהם , בני י"ג ותילך , שהצליחו במקרא במשנה ובתלמוד , להורות להם דברים מועילים בחכמת הנפש , ולמודים יקרים בירחת ה" ובהתבוננותו , ובדרכי הנפש וחרחותיה , שתלויין מהם החיים והמות והטוב והרע , להודיעם מה בין הדרכים המביאים את האדם להצלחתו האמתית ומה בין האורחות המסירים את האדם מדרך החיים , ולמדם דברים בדרכי הטם ב"ה , שעליהן נוה בתורה והלכת בדרכיו ולהבינם לדעת ההבדלים העצמיים שבין דרך לדרך , כמו מה בין רחמים ממלה מניעה חסד , וכיוצא בהן , הכל בדרך החקירה השכלית' המתקבלת על דעת כל אדם , והתחוזה עם דרך התורה ומליצותיה , גם עם ביאורי מקרות שתומות ומאמרי תלמוד יתבארו ברוח מלין מדבריהם , הכל בסדר יפר וכמליצה ברורה ירון הקורא בה , דברים תדשים הם לא בחו בספרי

כתב לנו : „עוד בחתי לגלות אזניכם , איך בחורף „ העבר שמתי על לבי , מה טוב לם יחזקו ספרי „ מוסר השכל ביעקב , הכתובים על קדד יפר , להעיר „ לב המשכילים בתורה להוסיף ולהרחיב הדברים , או „ תרבה הדעת , ואז יפרצו החכמה והמוסר בישראל . „ ואם במחברותי שנתפשטו בארצות , הרבתי לדבר „ על למודים כחלה אחת הנה ואחת הנה , לא נסיתי „ להציעם על הסדר , ויתלך לבי לעלי להחל במלאכת „ הקודש הזאת . ויאמר אלי לבי נסה נא את כחך , „ קום ועשה ! אם ייפר בעיני התלהים , יצליח את „ דרכך , ואת כלי חפץ זה למעשהו , ואכתוב — וי"י „ הצליח מפני בידי , ויתן לישף כמוני כח , להשלים „ מרגעה מלקיו , טרם עת הזמיר הגיע , ולולי כי „ שנתה המלאכה מפני מועד כי בתך להדפים המכתב „ השלמתי , כבר הייתי מתאמן בעת ההיא , לבקש מאת „ גבירי בני עמינו לתת יד לעזרני להוציא לאורה ; „ אך הדפסתי מכתב הכ"ל , ועוד יגונות שכתוספו „ על יגונותי , מנעו הטוב ממני . ועתה תני בת „ לשחול מאת חברתכם היקרה לעשות דבר מה לכבוד „ הספר הזה , כי תדפיסו בקונטרס המתפץ הנודעת „ שתי שולח נאה , ידעתי כי ימצאון תנשי כבוד וטובי „ לב תשר ייטב בעיניהם לתת הספר בג"ל לאורה , „ וימלאו בתתימתם את שאלתי .

בספרי המוסר שבידנו, וכמו שאמר בע"ה בהקדמתי למחברת
כ"ל. ואם חכמי המוסר ז"ל כולם להוכיח כלם תהלות י"י
ידברו, חקוק שדברינו יהיו תמוה לעיני שכל התלמידים,
ויכנסו יותר בלבם, על כל פרק ופרק שכו ואפילו על כל
סעיף וסעיף שבפרקיו, יהיה בידי המורה המשכיל, להודיע
יותר מזוה שכתוב לתלמידיו, כי כוונתי היתה לפתוח שערים
חדשים, לדיקים יבואו בם, וירחיבוה כפי רוחב דעתם וגודל
פיקחם.

הספר הזה יהיו שני כרכים, כל כרך יגדל בין שמונים
לתשעים דפים משני עבריהם, מדפי הקטנוע
חמצעית, על נייר יפה ובאותיות יפה ומהודר בתכניתו כפי
התפסר. מחיר שני כרכים הנ"ל הוא ח" ר"ט ח" נרחטין Rthl. 1. Gr 8.
כל חפץ בו יוכל לחתום ח" או יותר כחפר
ידבנו לבו, רק בזאת יאותו לי המתנדבים בעם, לחתום על
פרענומעראנטיען, ובלף כספם יתן לפם בעתו בע"ה שני
כרכים ה"נל וכשיהיה הכסף חתום מדי העבודה למלאכה,
מיד לחקף מועד להוליא לאור, ולא תשקיט ולא תנוח ח"ה
עד לכלות המלאכה עד תומה. והיה זה שלום לחיכם
ועבדכם החותם פה ברלין עשק"ד" תמוז תקמד לפק.
נפתלי הירץ וויזל.

והרוצה לקחת את הספר הזה פה קעניגסבערג העיר,
או מחמיבו בני ישראל היושבים בחרץ פולין,
ישלח הכסף לבו גם יודיע את שמו, ואחתנו בשלחנו ליד
החכם המקבר.

חברת דורשי לשון עבר.

* * *

„מבחב שלשי, כתוב לאחיבו בני ישראל בכל מקומות
„מושבותיהם, ה" יחן עליהם, כתוכים
„כו משפטי חמת, מפי שבעה משיבי טעם כולם חכמים
„ונדולים, נאונים ורבנים כוללים, מוריס הוראות בקהלות
„קדושות שבערי איטאליא יע"א, אשר שפטו בחכמת לבם,
„בדבר התלוכות שהליבו מקנת מאחיבו בני ישראל על מכתבבו
„דברי שלום ואמת. קראנו שם המכתב הזה עין
„משפט, מאת נפתלי הירץ וויזל. בדפס בברלין
„בדפוס הויבערסיטעט חנוך הנערים, - תחת פקודת יל
„רחשיהם ומנהיגיהם, ה"ה הנבירים הקציבים התורני, כ"ה
„איצק

„איצק בן פומ" הקצין הנכבד כה"ר דניאל יפה יצו , „וכהרר דוד פרידלענדר יצו" במות ה"ם מ"ח דפיס לששה בחגן . . . המכתב הזה הוא שלפני לפני המכתבים , אשר כבר יצאו לאור . הרחמן דברי שלום ואמת , וכו דבר המחבר טובה לאחיכו בני ישראל היושבים תחת ממשלת הקיזר יאזעפוס הנני יר"ה , , למען העיר לנפש להכיר טובת אלוהים העושה חסד עמם , וכבר מודע , כי הספר הזה הנית גם ביעקב , העיר קרב בנבורי ישראל , בן הימה שלשת המורים במדינת פולין , אשר מצאו דברים לא טובים (כפי מחשבותיהם) במכתב הזה . ובאשר כתב המחבר במכתב הנ" אמרו עליו : שאמר , מאמר התורה וסיפוריה אין בהם קדושה , ולא ענין אלהי כלל אבל שוין לספורי ד"ה , שלכל עם ועם ; וכן אמרו עליו שהקיל בקדושת אברהם ע"ה, דברים אשר לא הזכירם המחבר במכתבו . וכל היודע את המחבר הזה ואת שימו , כי בלבד כבד מנעוריו ועד עתה , ירא ה" הוא ומכבד תורתו , יבין כי שקר עמו בו הרבנים האלה והאל הטוב יסלח בעדם , ויכפר שגיאותם , כי לא במרד ובמעל עשו זאת אך שגגה היא בידם , יען לא הבינו דברי המחבר , וקנאת ה" עלתה בלבם .

ועד הדבה אשר הוציאו עליו , כתב החכם מוהרר, בירן , נרו מכתב שני , קראו בשם רב טוב לבית ישראל . תשוב ה" להחכמים הנגידים אנשי ק"ק שרייבשט על כתב יושר אשר כתבו לו , בהגיע אליהם מכתבו הרחמן , וכו יבאר את דברי המכתב הרחמן הסתומים , ואחרי כלותו לבאר יבקש מן המורים הנאונים להראות את תשובתם , מקשבותם מה מצאו עול במכתבו , ועם לא ישיבו בתוך מועד שלשת חדשים , ידע כי הודו לדבריו , ומכלי ידעו דבר התריבו , גם שמו יד לפה .

והנה כבר עברו שנתים ימים מיום כתבו המכתב הלז , ואין איש דובר דבר בחזקיו , לכן התעורר החכם מהורר בירן וויזל להוציא לאור מכתב שלשי , וכו יבואו פסקי דין מהחכמים הנדולים רבני ליטהליא , אשר שפטו דין אמת על דברי הריב הזה , והנה יצא רחשובה בסק דין הנאון הנדול כמוהורר יצחק פורגימיני הנ"ד דק"ק שרייבשט , ומה מאוד יקרו דבריו על דבר הלמוד , באמרו : ללמד לבער התורה הקדושה , ויסודי דקדוק לשוניו , עד היותו בן עשר שנים , ואחר עשר שנים יתחיל במשנה , וגם מה שעב שיעיין

בחיזוק

בחיזה חכמות , לא לבו חפץ בהם , ולא חפצו בגמרא , מה טוב ומה נעים , לשרי לוט יבחר בזה , ישכון בחצרי התלמוד , כן זה הדרך בו ימצא לזר , והניח רשיות על דברו ועל לומדות למוד החכמות כי יפר הוא , ואחריו , יבא הגאון הגדול כמהורר שמואל ידידיה נורצי נכ"ד דק"ק פירארא , גם הוא ממך בדברי דברי הגאון הרשאון , והוסיף עוד רשיות על דבריו . אחריו יבואו שלשה המוריס הגאונים החכמים הגדולים בן במה מאורי ישראל ה"ה התורני מוהרר שמחה קלימאני , וכבוד מהורר אברהם חיים קארקוביא , וכבוד מהורר אברהם פאציפיקו נרם ה"ר , ראשי ישיבה דק"ק ווינעטציא יע"א , תורת ה" בפיהם , וחכמת לנשים בקרבם , ובדבריהם ובדברי התורה , הלדיקו דברי המכתב מהכם מהורר הירץ נרו , יבחרו כל מלמריו כי בלדק המה , ה" יגן בעדן בלדקתם , יספות שלום להם , כי לחכו הלדק , ושלום רדפו , ואחריהם יבא הגאון מהורר חיים ישראל אבד דק"ק אנקונדה , ובדבריו יחזיק גם הוא דברי החכמים הקודמים לו , ובדברי המחבר . ואחריו בחה לגרת מחת החכם הגאון כמהורר ישראל בנימן בסאן נכ"ד דק"ק ריגין כתובה להתורני מהורר אליהו מארפורגו בק"ק גערץ , ובמכתבו הלדיק גם דברי החכם מהורר הירץ נרו לך בחתת לשר הערה עליו באמרו : קלת טפי דיו בספרו בו מקולמסו , לשר לא כדת חכמים : הוהרו בדבריכם , וכבר התגלל על זה החכם המחבר כשר ימצא בקורת במכתבו .

ואנחנו לא נעיר דבר בזה המכתב , כי בלתי הסכמותינו כודע לדקת וחכמת המחבר ולדקת החכמים המעידים עליו , ומלבד ירחו גם שוריס במדינת פולין , פדין עם מי , יקירו כעסם , והלל לוהב שלום , ירבה שלום להם ולכל חכמי ישראל עדי עולם .

ובסוף הס" יבואו עוד שריס יקריס לכבוד המחבר , ותשובתו עליהם . ואחרון חביב ה"ה החכם הכולל הרופא כמהורר יצחק לוצאטו עם שירו , מה מלוד יקרו דבריו ובלחד לבבי מספחתו (הכודעים במשוררים לפס ולתהלה) שר גם הוא , ומה מלוד יקרה גם תשובת המחבר , והחרוז הרשאון נשירו בפרט .
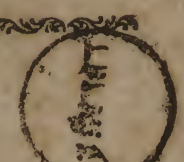
ס . . . כ .